

CAA 1 / - 18

Kansanedustajien sopeutumiseläke poistettava

Kansalaisaloite eduskunnalle kansanedustajien sopeutumiseläkkeen poistamiseksi.

Me allekirjoittaneet esitämme kansanedustajan oikeutta sopeutumiseläkkeeseen poistettavaksi kaikilta kansanedustajana toimineilta.

Lakiehdotus

Laki kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annetun lain (329/1967) muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaan

kumotaan kansanedustajain eläkelain muuttamisesta annetun lain (150/2011) siirtymäsäännös

lisätään uusi siirtymäsäännös seuraavasti:

Laki kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta

Tämä laki tulee voimaan 29. päivänä huhtikuuta 2019.

Ennen lain voimaantuloa kansanedustajina toimineisiin henkilöihin, joihin sovelletaan kansanedustajain eläkelain 2 §:n 2 momenttia ja 11 §:n 4 momenttia sellaisina kuin ne olivat voimassa lain 150/2011 voimaan tullessa, ovat tämän lain voimaan tullessa oikeutettuja sopeutumisrahaan lain 150/2011 2 §:n mukaisesti.

Perustelut

Johdanto

Kansanedustajan sopeutumiseläkettä maksetaan kansanedustajille, jotka on valittu ennen vuoden 2011 eduskuntavaaleja. Tämän uudistuksen tarkoituksena on poistaa kansanedustajien oikeus sopeutumiseläkkeeseen riippumatta siitä, milloin heidät on ensimmäistä kertaa valittu eduskuntaan.

Jatkossa kaikille kansanedustajan tehtävää hoitaneille maksettaisiin sopeutumisrahaa, kuten lain 2 §:ssä säädetään.

Nykytila

Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa ja sen jälkeen valituilta kansanedustajilta poistettiin oikeus sopeutumiseläkkeeseen lailla 150/2011. Edellä mainittu laki säädettiin kansanedustajien lakialoitteesta, eikä sen valmistelussa selvitetty mahdollisuutta poistaa oikeutta sopeutumiseläkkeeseen myös ennen lain voimaantuloa valituilta kansanedustajilta.

Nykytilan arviointi

Ennen vuotta 2011 valittu kansanedustaja, joka on ollut edustajantoimessa vähintään 7 vuotta on oikeutettu sopeutumiseläkkeeseen. Oikeus sopeutumiseläkkeeseen jatkuu, kunnes kansanedustaja siirtyy vanhuuseläkkeelle. Sopeutumiseläke keskeytyy, jos kansanedustaja siirtyy toistaiseksi jatkuvaan kokoaikatyöhön.

Vuonna 2011 tai sen jälkeen ensimmäisen kerran valittu kansanedustaja on oikeutettu edustajantoimensa jälkeen 1-3 vuoden sopeutumisrahaan riippuen hänen edustajantoimensa pituudesta.

Kansalaisaloitteen tavoitteet

Kansalaisaloitteella on tarkoitus kannustaa sopeutumiseläkkeeseen oikeutettuja kansanedustajia työllistymään edustajantehtävien jälkeen.

Valtiontalouteen syntyy säästöjä, kun sopeutumiseläkkeitä ei enää tarvitse maksaa.

Kansalaisaloitteen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Aloite tuottaa taloudellisia säästöjä, joita on kansalaisaloitteessa vaikea arvioida. Iltalehden uutisen mukaan sopeutumiseläkettä maksettiin kesäkuussa 2017 kolmellekymmenellekuudelle kansanedustajalle yhteensä noin 100 000 euroa. Kun sopeutumisrahan maksuaika on lyhyempi, oletettavasti säästöt vuodessa ovat satojatuhansia euroja.

Lisäksi aloite tuottaa verotuloja, kun kansanedustajat työllistyvät.

Sopeutumiseläke- ja sopeutumisrahajärjestelmää hallinnoi Keva ja oletettavasti yhteen järjestelmään siirryttäessä myös hallinnointikulut pienenevät.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Nykyisellään sopeutumiseläkejärjestelmä synnyttää säännöllisesti yhteiskunnallista keskustelua kansanedustajien oman edun tavoittelusta. Sopeutumiseläkkeiden poistaminen nostaa kansanedustajien ja eduskunnan arvostusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

Kumottava siirtymäsäännös

Ennen vuotta 2011 valittujen kansanedustajien sopeutumiseläke perustuu lain 150/2011 siirtymäsäännökseen. Siirtymäsäännöksen perusteella näihin kansanedustajiin sovelletaan sopeutumiseläkettä koskevia säännöksiä sellaisina, kuin ne olivat ennen lakia 150/2011.

Kun tämä siirtymäsäännös kumotaan, kaikki kansanedustajat siirtyvät sopeutumisrahan piiriin.

Uusi siirtymäsäännös

Esitettävä siirtymäsäännös varmistaa, että aiemmin sopeutumiseläkkeen piirissä olleisiin kansanedustajana toimineisiin henkilöihin sovelletaan jatkossa sopeutumisrahaa koskevia säännöksiä. Näin estetään tilanteet, joissa aiempi sopeutumiseläke katkeaisi yllättäen. 2 §:n perusteella kaikki aiemmin sopeutumiseläkettä nostaneet olisivat oikeutettuja vielä vähintään kahden vuoden sopeutumisrahaan. Lisäksi yli 59-vuotta täyttäneillä olisi oikeus sopeutumisrahaan vanhuuseläkkeelle siirtymiseen saakka.

Voimaantulo

Lain ehdotetaan tulevan voimaan samaan aikaan, kun vuoden 2019 eduskuntavaaleissa valittava eduskunta aloittaa työnsä.

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ehdotettu laki poistaisi kansanedustajilta sopeutumiseläkkeen. Julkisuudessa on esitetty näkemyksiä, joiden mukaan sopeutumiseläke olisi omaisuudensuojan piirissä kuten työeläke. Asiasta ei kuitenkaan ole perustuslakivaliokunnan lausuntoa.

Perustuslakivaliokunnan mukaan (PeVL 9/1999) työeläkkeen omaisuudensuoja perustuu siihen, että myöhemmin maksettavaa etuutta pidetään työsuorituksen vastikkeen osana. Sopeutumiseläkettä ei kuitenkaan kerry säännöllisesti kansanedustajan tehtävien myötä, vaan kansanedustajan tulee toimia edustajantehtävissä vähintään 7 vuotta saadakseen sopeutumiseläkettä.

Perustuslakivaliokunta on myös lausunnossaan PeVL 12/1995 katsonut, että kansaneläke ei ole omaisuudensuojan piirissä. Valiokunta päätyi lausuntoonsa siitäkin huolimatta, että silloinen kansaneläke kertyi palvelussuhteen myötä.

Vireillepanijoiden käsityksen mukaan kansalaisaloitteessa esitettävä laki voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä. Koska asia on tulkinnanvarainen, tulisi säätämisjärjestyksestä pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.